Internatıonal Journal of Landscape Architecture Research
Uluslararası Peyzaj Mimarlığı Araştırmaları Dergisi
E-ISSN: 2602-4322, 1 (1): 14-18, 2017. www.nobel.gen.tr

Çanakkale Kırsal Alan Kültürel Peyzaj Değerleri (Kuzey – Batı Merkez Köyleri)

Fusun ERDURAN NEMUTLU
Department of Ladscape Architecture, Canakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

*Sorumlu Yazar:
E-posta:fusunerduran@gmail.com

Geliş Tarihi: 19 Eylül 2017
Kabul Tarihi: 24 Kasım 2017

Özet

Kültürel peyzaj kaynakları, insanın doğal çevreyi sosyal ve kültürel birikimi sonucu şekillendirmesi sonucu oluşur. Böylece yöreye özgü gelenek ve görenekler, doğaya yansımakta ve bunun sonucunda çevre farklı karakterler kazanmaktadır. Bu kültürel peyzaj değerleri, korunarak kullanılırsa, ülke kalkınmasına önemli katkılar sağlanacaktır. Bu bağlamda Çanakkale ili, 3000 yıllık geçmişe sahip olması nedeni ile çok zengin kaynaklara sahiptir. Bu çalışmada temel amaç, Çanakkale merkeze bağlı, tarihi nitelikleri olan 15 kırsal yerleşimin kültürel peyzaj değerlerini belirlemektir. Bu amaçla çalışmada merkez köyler alan çalışmaları ile yerinde incelenmiştir. Aynı zamanda bilgi formları kullanılarak yerel halk ve yöneticilerden bilgiler edinilmiştir. Yerleşimlerde tarihi-arkeolojik yapı ve alanlar, alan kullanımları, folklor, tarımsal faaliyetler ve yöresel nitelikler belirlenmiştir. Son aşamada elde edilen bu veriler tablo haline getirilerek yorumlanmıştır. Sonuç olarak kırsal yerleşmelerin kültürel peyzaj değerleri bölge haritası üzerine işlenmiş ve görsel açıdan önemli bölgeler belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çanakkale, Kırsal alan, Köy, Kültürel miras, Peyzaj Mimarlığı

Cultural Landscape Values Çanakkale Rural Area (North –West Central Villagers)

Abstract

Cultural landscaping resources are formed in the result of shaping the human's natural environment as a result of social and cultural accumulation. Thus, local customs and traditions are reflected in nature and as a result, the environment gains different characters. If these cultural landscaping values are used by way of protection, significant contributions will be made to the development of the country. In this context, Çanakkale province has very rich resources because of its 3000 year history. The main purpose of this study is to determine the cultural landscape values of 15 rural settlements with historical characteristics connected to Çanakkale center. For this purpose, central villagers were investigated on site in their work. At the same time, information was obtained from local people and managers using information forms. Historical-archaeological structures and areas, area uses, folklore, agricultural activities and regional characteristics were determined in the settlements. As a result, the cultural landscapes of the rural settlements are processed on the regional map and the important regions visually determined.

Keywords: Canakkale, Cultural haritage, Landscape Architecture, Rural area, Village

GİRİŞ

Kültürel peyzaj değerleri, doğal ve kültürel kaynakların insanlar tarafından coğrafik bir alanda kullanılmaları sonucu, tarihi, estetik, etnolojik ve antropolojik yönden oluşturduğu önemli kaynaklardır. Bu kaynaklar bölgenin arazi kullanım biçimlerini ve geleneksel yaşamını temsil etmektedir ve bölgenin peyzaj karakterini oluşturmaktadır [1, 2, 3, 4, 5]. Kültürel peyzaj kavramı yerel halkın üzerinde yaşadığı bölgenin geçmiş ve yaşayan geleneklerini barındırması bakımından da önemlidir [6]. Ancak gelişmekte olan ülkelerin doğal kaynakları üzerinde geri dönüşümsüz hızlı yıpranmalar bulunmaktadır. Bunların en önemli nedenleri; yanlış ve plansız arazi kullanımı, hızlı nüfus artışı, erozyon, hassas kaynakların çok yönlü kullanımı, kırsal nüfusun gelir kaybı, kamusal hizmetlerin yetersizliği veya olmayışıdır [7, 8, 9]. Ayrıca kırsal topluluklar hızlı bir sosyo-ekonomik ve kültürel dönüşüm yaşamaktadır. Bu durum ise toplumun çevre ile etkileşim biçimini doğrudan ve dolaylı olarak etkileyerek çevresel değişime neden olmaktadır [10, 11]. Bu değişimler bölgesel kaynaklara ve yaşam biçimlerine göre değişim gösterdiğinden her alan, ekolojik ve sosyo-ekonomik faktörlerine ve yerel yaşam şartları açısından irdelenmeli, tarihi süreç içinde izlenerek analiz edilmeli ve kültürel peyzaj karakterleri ortaya konulmalıdır. Bu gereklilikten yola çıkılarak Çanakkale kent merkezine bağlı kırsal yerleşimlerin en önemlileri irdelenmiştir.

Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri yerleşim sistemini oluşturan kent, kasaba ve köylerin sayısal olarak fazla olması ve işlevsel bakımından da düzensiz mekânsal dağılımlarıdır [12]. Diğer bir sorun ise üretim açısından çok zengin tarım topraklarında yaşanan alan kaybıdır [13]. Her iki problemin de yoğun olduğu Çanakkale'de bunların sonucunda kırsal alanlardan kente doğru hem toprak hem de nüfus kaybı olması ile kırsal alanlar hızlı bir kimlik ve karakter değişimi yaşamaktadır. Bıçkı [14] tarafından Çanakkale kırsal alanında yapılan sosyolojik çalışmalarda göç eğilimlerinin ekonomi dışı en önemli etkenleri kentsel yaşam kalitesinin tercih edilmesi olarak belirlenmiştir. Bu faktörler kırsal alanların alan değişimlerine ve belli oranda da kaynak kaybına neden olmaktadır.

Çanakkale'de kırsaldan kente nüfus kaybı yaşanırken büyük kentlerden de kırsal bölgelere emekli nüfusun yerleşimi söz konusudur. Çalışma alanı nüfus hareketi açısından bu özellikleri ile de dikkat çekmektedir. Toplumsal ihtiyaçlar daha önceleri hayatta kalma ile sınırlıyken, doğal güzellikleri ile dikkat çeken Çanakkale gibi bölgeler turizm vb. amaçla keşfedilmeye başlanmıştır. Ayrıca Çanakkale'de kentsel alan kullanımı çok sınırlıdır ve en yakın merkez köyler, gelen nüfusun odağı durumunda olup, hızla kentleşmeye başlamıştır. Ancak unutulmaması gereken kırsal alanların zengin doğal kaynakları ve sürekliliği olan peyzajları ile en önemli kültürel peyzaj alanları oluşudur. Bu kaynakların doğru kullanımı ekolojik açıdan olduğu kadar sosyo-ekomik açıdan da ulusal ve uluslar arası değer taşımaktadır. Bu alanların yaşam modellerinin sürdürülebilir kullanımı, kırsaldan kente göçü engelleyerek alternatif

kullanım olanakları yaratabilecektir. Çanakkale bölgesinde yerleşimlerin 3000 yıllık geçmişi olduğu dikkate alınırsa farklı yaşam modellerinin tasarlanması, tarihin yerinde yaşatılmasını sağlayabilecektir.

MATERYAL ve METOD

Çalışmanın materyalini Çanakkale Merkez ilçeye bağlı kırsal yerleşimlerden kuzey batı yönünde olanlar oluşturmaktadır (Şekil 1). Bu yerleşim yerlerinden: Işıklar, Karacaören, Kayadere, Kemalköy, Kızılkeçili, Kurşunlu, Mareşal Fevzi Çakmak, Musaköy, Özbek, Saraycık, Sarıcaeli, Yapıldak, Yukarıokçular köy satatüsündedir. Damyeri ve Atikhisar ise mahalle durumunda olmasına karşın tarihi bir yerleşimdir.

Şekil 1. Çanakkale ve Çalışma alanının konumu. (Google Earthden yararlanılarak hazırlanmıştır)

Çalışma yönteminde, belirlenen 15 yerleşim alanına ait kültürel peyzaj kaynaklarının envanterinin belirlenmesini sağlamak amacı ile veri toplanmıştır. Yöntemde birinci aşamada bölge verileri literatür bilgileri ve resmi kurumlardan elde edilmiştir. İkinci aşamada alan araştırmaları yapılarak harita üzerinde kaynaklar belirlenmiştir. Üçüncü aşamada bölge envanterinin belirlenebilmesi amacı ile bir bilgi formu hazırlanmış, bölge yerel halkı, yerel yöneticiler ile görüşülerek bilgi formunda belirlenen kültürel kaynakların alanda bulunma durumu sorgulanmıştır. Bilgi formları ile alanda araştırılan kültürel kaynaklar şunlardır: Mevcut yaşam olanakları, alan kullanımı, mülkiyet durumu, fiziki ve yapısal özellikler, tarihi süreç, nüfus durumu, tarımsal faaliyetler ve ürün deseni, tarımsal sanayi, alt yapı ve ulaşım durumu, sosyo-kültürel ve ekonomik yapı, yerel mimari, birlik ve kuruluşlar, yaygın ve örgün eğitim durumu, geleneksel üretimler ve el işi, dini yapılar, festival ve organizasyonlar, turizm olanak ve kaynakları, anıtsal obje ve alanlar, mevcut sorunlar. Son aşamada ise elde edilen bilgiler bir çizelgede toplanarak değerlendirilmiş ve alanın kültürel peyzaj haritası oluşturulmuştur.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Türkiye'nin en batı ucunda yer alan Çanakkale, 993.318 hektarlık alana sahip olup, bu alanın yaklaşık 338.094 hektarlık kısmı tarım arazilerinden oluşmaktadır. İlin temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılık olup, ilin ekonomisinde tarıma dayalı sanayi önemli rol oynamaktadır. Tarım topraklarının 44.967 hektarında sulu, 293.123 hektarında da kuru şartlarda bitkisel üretim yapılmaktadır. İl topraklarının %44'ünü dağlar, %39.5'ini platolar, %14,8'ini ovalar ve %1,7'sini yaylalar oluşturmaktadır. Bu topraklar üzerinde %54 ormanlık arazi, %36,5 ekili-dikili alan, %6,5 çayır-mera arazisi ve %3'lük kültüre elverişsiz arazi bulunmaktadır. İl topraklarının %15'i meskun yerleşme alanı olup, bunun da % 38'i fabrika, havaalanı ve askeri saha vb.'dir. Çanakkale İlinde ışık, sıcaklık, toprak, rakım ve bakı faktörlerine göre kızılçam ormanları, saf karaçam ormanların, saf meşe ve kayın yapraklı ormanları ve karaçam ile meşeden oluşan karışık ormanlar meydana gelmiştir [15]

Çanakkale ilinin nüfusu [16] TUİK 2016 verilerine göre 519,793 kişidir. Göç oranı düşüktür (%06). Çünkü Çanakkale'ye 20.024 kişi göç ederken, 25.161 kişi de başka yerlere göç etmektedir. Genel olarak nüfus artışı ülke geneline göre daha düşüktür. Çalışma alanlarının kent merkezine olan mesafesi, nüfus bilgileri ve alan kullanımları ile ilgili bilgiler Çizelge. 1 de verilmiştir.

Çizelge 1. Çalışma alanına ait nüfus ve alan kullanım bilgileri 2015, [17].

Köyler	Hane Sayısı	Tarımsal İşletme Sayısı	Nüfus	Tarım Nüfusu	İl Merk. Uzaklık (Km)	Köy Toplam Alanı (da)	Tarım Alanı (da)	Mera Alanı (da)	Orman Alanı (da)
IŞIKLAR	376	87	1.388	522	9	6.929	4.687	585	770
KARACAÖREN	181	145	476	438	4	21.300	13.951	1.444	2.350
KAYADERE	131	36	415	264	11	5.930	1.755	0	3.940
KEMALKÖY	121	111	298	282	13	16.418	5.430	22	10.090
KIZILKEÇİLİ	83	74	219	202	21	28.892	9.022	0	19.295
KURŞUNLU	114	33	392	228	8	6.048	1.623	114	3.330
M.FEVZİÇAKMAK	73	63	201	190	22	14.631	3.510	187	10.455
MUSAKÖY	73	62	181	172	17	10.927	7.082	0	2.930
ÖZBEK	115	103	301	289	7	14.640	12.018	531	260
SARAYCIK	184	158	503	480	8	14.250	5.518	32	7.628
SARICAELİ	159	64	448	326	8	12.219	3.409	19	7.600
YAPILDAK	157	143	452	418	14	13.050	8.749	0	3.172
YUKARIOKÇULAR	42	36	98	88	23	18.847	6.831	0	11.363

Çalışma alanı olarak seçilen bölge kent merkezinden toplu taşıma araçları ile ulaşılabilecek olanaklara sahip olmakla birlikte, hem Anadolu'dan hem de İstanbul'dan kente yaklaşım aksında yer almaktadır. Kente yakın olması nedeni ile bu yerleşim alanlarında ikamet etmektedirler. Bu durum aslında bir avantaj olarak kullanılabilir ve ekonomik seviyenin yükselmesi kırsal nüfusu artırabilir. Ancak Çanakkale'de maalesef bu yönde gelişim olamamakta, köylerde hem üretim hem de nüfus gittikçe azalmaktadır. (Çizelge 2). Genç nüfus çok azalmış olmakla birlikte mevcut olanlar da kentte çalışmaktadır.

Çizelge 2. Çalışma alanlarına ait 2015 yılı tarımsal üretim ve olanakları [17] .

Köyler	Traktör	KTarım da.	Sulu T. da.	Koop.	Büyükbaş H.	Küçük B.H.	Kanatlı sayısı	A. Kovan
Işıklar	35	4500	187	0	171	767	245	100
Karacaören	134	6151	7800	1	957	2.730	1.085	265
Kurşunlu	20	1123	500	0	18	543	190	120
Yapıldak	117	4649	4100	1	109	770	770	160
Yukarıokçular	29	6820	11	1	86	591	470	35
Kayadere	31	1655	100	0	50	445	350	30
Kemalköy	55	5430	0	1	281	1.435	590	80
M.Fevzi.Ç.	35	3490	20	0	235	717	150	15
Musaköy	64	3850	3232	1	114	1.137	585	240
Özbek	68	4221	7797	1	231	2.740	85.705	50
Sarıcaeli	29	1509	1900	1	381	1.635	625	150
Saraycık	96	1756	3762	1	145	950	790	165
Kızılkeçili	54	8769	253	1	253	690	750	160

İstanbul veya farklı illerden, kırsal alanlara ekolojik yaşam arayışı ile gelen çok az sayıda göç de belirlenmiştir. Ancak faklı yaşam alışkanlıklarına sahip olan, çoğunluğu emekli oluş, bu nüfus üretime katkı sağlayamamakta olup bazıları ikinci konut olarak kullanmaktadır. Kentsel alanın yetersiz kalması ile de bu en yakın köyler hem inşaat sektörünün hedefidir hem de hızla imara açılmaktadır. Ayrıca köyde yaşayan ve kentte çalışan nüfusun bir kısmı, yerel mimariyi terk ederek genişleyen ailesinin ihtiyacını karşılamak için çok katlı yapılar yapmaya başlamaktadır (Şekil 2).

Şekil 2. Musaköyden bir görüntü, 2017

Çalışma alanı olan köylerin geleneksel olarak sosyal paylaşım amaçlı en önemli etkinliği, bayramların haricinde 'Hayır' adı verilen köy toplu yemekleridir. Bu toplantıda keşkek yapılarak dualar okunur ve farklı yerlerden gelenler ile paylaşılır. Her köy birbirine gidebilmek için farklı tarihlerde yapsa da genel olarak Mayıs, Haziran aylarında yapılır ve muhtarlıklarda tarihi yayınlanır. Onun haricinde komşu köyler ile sosyal ilişkiler zayıftır. Hatta artık köy içi imeceler bile yapılmamaktadır. Çalışma alanlarındaki tüm köylerde cami bulunmaktadır. Ayrıca Kızılkeçili köyünde Uçmak Baba, Saraycık köyünde İnci Baba isminde bir yatır, Kayadere köyünde Sarıdede rivayeti vardır.

Işıklar Village: En eski Türk yerleşimlerinden birisidir. Piri Reis'in Dünya Haritası'nda aynı isimle yer almaktadır. Kent merkezi ile birleşmiş durumdadır ve ana yol üzerindedir. Cumhuriyet sonrası düzenli yerleşim olduğu belirlenmiş çınarlı yolu ile de meşurdur. Köy nüfusu son sayımlara göre 450'dir, ilköğretim okulu ve sağlık ocağı mevcuttur. Başlıca geçim kaynağı hayvancılık ve inşaat sektörü olan köyde; koyun, keçi, sığır ve kümes hayvanı yetiştirilmesinin yanında buğday, arpa ve şeftali üretimi de yapılmaktadır. Ayrıca periyodik olarak dikiş-nakış kursu verilmektedir. Son yıllarda yoğun bir şekilde Ankara'dan, İstanbul'dan ve çevre illerden köye gelip yerleşen haneler vardır ve yerel halk bunu bir problem olarak görmektedir. Turizmin köyde yaygınlaşmasını da tehdit olarak görüyorlar.

Karacaören Köyü: En eski Türk yerleşimlerinden biridir. Aynı zamanda Piri Reis'in haritasında 'Karacaören Karyası' ismiyle kayıtlıdır. Köydeki cami, tarihi hamam kalıntısı ve çevresindeki antik taşlar dikkate değerdir [18]. Çanakkale koruma kurulu kayıtlarına göre, küçük tarihi hamam kalıntısı, 19.yy özellikleri göstermekte olup, moloz taş duvarlı tek kubbelidir. Şuan harap durumda olup çöplük olarak kullanılmaktadır. Ayrıca Saraltepe mevkiinde bir Tümülüs vardır. Tepesinde geniş bir kaçak kazı çukuru bulunur. Tepenin etrafında mezar tuğlası parçaları gözlemlenmiştir. Köy alanının büyük kısmı şu anda kente katılmış durumdadır ve gelecekte daha büyük alanının, imara açılması planlanmaktadır. Köylülerin en büyük problemi köyde bir okul ve sağlık ocağının olmamasıdır. Kente yakındır ve göç etme gereği duymadan kentte çalışıp köyde kalanlar vardır.

Kayadere Köyü: Çan yolu üzerindedir. Tahmini 1940'lı yıllarda kurulduğu düşünülmektedir. Başlıca geçim kaynağı ticaret olan köyün tarım arazilerinin büyük bölümü baraj yüzünden sular altında kaldığı için bitkisel üretim çok azdır. Dışarıya göç yok denecek kadar azdır. Son yıllarda ikincil konut-yazlık edinme amacı ile İstanbul'dan köye gelip yerleşen haneler vardır. Kültür İl Müdürlüğü verilerine göre, köye yakın konumda olan, geç Roma dönemi özeliğinde, Atikhisar Kalesi, Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 14.09.1992 tarih 2670 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Kale içinde ve eteklerinde MÖ 6.yy dan başlayarak MS 10.yy.'a kadar kesintisiz devam eden seramik örneklerine rastlanmıştır. Kalenin kuzeyinde bulunan bir tepe üzerinde yaklaşık 2m yükseklikte bir tümülüs kalıntısı bulunmaktadır. Üzerinde bulunan çukurluk nedeni ile tümülüs muhtemelen tahrip edilmiştir. Köy ve çevresi ilgi görmekte olup, yürüyüşe gelen yerli turistler ve Atikhisar barajında yapılan şenlikler için kullanılmaktadır. En büyük sorun belediyenin köy ve çevresinden sürekli olarak toprak almasıdır.

Kemal/Kemel Village: Tam kuruluş yılı bilinmiyor ancak köy camisinde bir taşta 888 ibaresi yer almaktadır. Bisikletli tur ve trekking aktiviteleri için sıkça tercih edilen rotalar üzerinde yer almaktadır. Bölgeye hakim konumu ve manzarası ile ön plana çıkmaktadır.

Kızılkeçili Köyü: Köyden farklı illere işsizlik nedeni ile göç edilmektedir. Köyün boğaz manzarası nedeni ile Çanakkale'de çalışan bazı ailelerin dubleks evler yaparak buraya yerleştiği ve farklı kentlerden de gelenlerin olmaya başladığı görülmektedir. Ancak köy yerel halkı daha çok yaşlı nüfustur.

Kurşunlu Köyü: Cumhuriyet sonrası yeni kurulmuş bir yerleşimdir. Baraja yakın olması nedeni ile turizm alternatif bir kaynak olabilir. Köyden dışarıya çok göç edeler olsa da son yıllarda gelip yerleşen nüfus da vardır.

Mareşal Fevzi Çakmak: Kuruluş yılı 1750'li yıllardır ve eski ismi Mazılıktır. Cumhuriyet'ten sonra alınan bir karar ile ismi Mareşal Fevzi Çakmak Köyü olarak değiştirilmiştir. Köyde ikamet edip köy dışında çalışan 45 kişi vardır. Çoğunluğu özel sektörde veya memur olarak çalışmaktadır. Köyde çalışan genç nüfus olmaması önemli sorundur. Yakınında bulunan Damyeri mahallesi, eski bir yerleşim alanıdır ancak günümüze kalabilmiş herhangi bir kalıntı mevcut değildir. Bu mahallenin konumu turizm açısından da önemlidir.

Yukarıokçular Köyü: Kuruluşu yaklaşık 1900'lü yılların başıdır. Köyde ilköğretim okulu bulunmaktadır. Merkeze en uzak mesafededir ve yüksek bir orman köyüdür.

En fazla göç veren köylerdendir. Eğitim olanağının olmayışı ve ulaşım sorunu dışarıya göçü hızlandırmış, yaşlılar kalmıştır.

Musaköy: Kuruluşu 1400'lü yıllara dayanmaktadır. Merkeze oldukça yakın olmasına karşın göç oranı oldukça fazladır. Son yıllarda yaklaşık 150 kişi göç etmiştir. Hizmetlerin yetersiz olması ve sosyal yaşamın ve eğitim olanaklarının yetersizliği göçe neden olmaktadır.

Saraycık Köyü: Kuruluşunun Orhan Bey zamanına dayandığı bilinmektedir. Köyden Çanakkale'ye genç aileler iş ve eğitim için taşınmış, İstanbul ve Ankara'dan ise 7 hane yerleşmiştir. Alana çok sayıda yerli turist gelmektedir.

Sarıcaeli Köyü: Köylünün büyük bir kısmı geçimini emekli maaşı ile sağlamaktadır. Özel sektörde ve memur olarak çalışan aileler çoğunluktadır. Üniversite ana yerleşkesinin, yeni adliye binasının köye çok yakın olması nedeni ile kentleşme baskısı ile karşı karşıyadır. Köy sınırları içerisinden Üniversiteye ait Teknopark yer almaktadır. Son yıllarda köye gelip yerleşen çok fazla göçmen vardır.

Yapıldak Köyü: Genel geçim kaynağı tarımsal faaliyetler yanısıra balıkçılık yapanlar da vardır. Tarım il müdürlüğü tarafından iyi tarım uygulamaları için pilot köy olarak belirlenmiştir. Köyün deniz sahilindeki kısmında ikinci konutların olduğu mahalleler vardır. Ancak turizm faaliyeti yoktur. Bursa yolu üzerinde olan köyün alanı ana yol ile bölünmektedir.

Özbek Köyü: Kuruluşu Fatih dönemine kaar dayanır. Özbek köyü Bursa yolu üzerinde merkeze 7km uzakta olup kent yeni gelişim alanlarının baskısındadır. Çanakkale İl Kültür Müdürlüğünün resmi kayıtlarından alınan bilgilere göre, köyün üst bölümünde erken tunç çağının özelliklerini gösteren antik kent yerleşimi vardır. 'Arisbe Antik Kenti' Çanakkale Koruma Kurulunun 23.06.2011 tarih 5513 sayılı kararı ile koruma alanı ilan edilmiş olup, alanda mimari kalıntı bulunmamaktadır. Köyün doğu eteklerinde MÖ 6.yy dan başlayarak Roma dönemine kadar özellik gösteren seramik parçaları görülebilmektedir. Ayrıca Köyün alt tarafında bir hamam ve çeşme kalıntısı vardır ve Çanakkale Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma kurulunun 28.12.2012 tarih 162 sayılı kararı ile tespit edilmiştir. Yapının büyük bir bölümü yıkılmış, ortada 2x2m ebatlarında kubbeli bir mekan ve bu mekanın bitişiğinde 215x136 cm'lik küçük bir odası ayakta kalmıştır. Yapının duvarları moloz taşlardan kireç harçlı olarak yapılmıştır. Çeşme devşirme ve moloz taştan inşa edilmiştir. Ayrıca hamam ve çeşmenin güneyinde 19. yy. ortalarında yapıldığı düşünülen Osmanlı dönemi özellikleri gösteren mezarlık yer alır.

SONUÇ

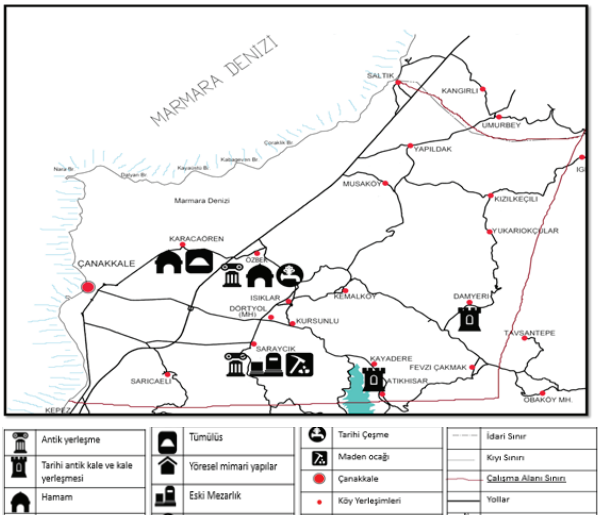
Çalışma alanı olan köylerin kültürel kaynak değerleri Çizelge 3. de görülebilir. Buna göre köylerde taşımalı eğitim sisteminin olduğu ve bazı köylerde bu nedenle genç ailelerin kente göç ettiği belirlenmiştir. Köylerde en fazla sorun genç nüfusun çok azalması, üretimin düşmesi ve dışarıdan gelen nüfusun emekli ve farklı kültürlerden olmasıdır.

Çizelge 3. Köylerin kültürel peyzaj kaynakları

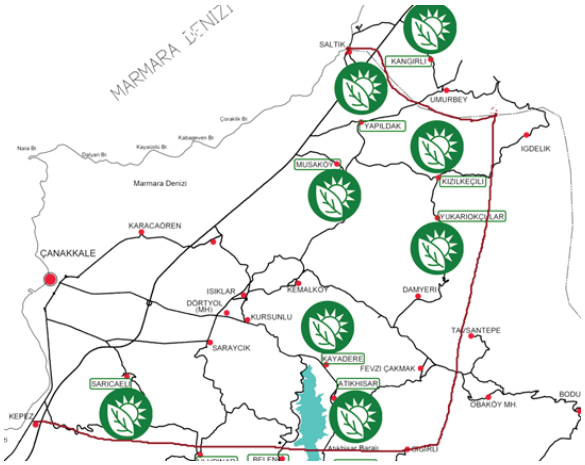
	Işıklar	Karaca-ören	Kurşunlu	Yapıldak	Yukarı-okçular	Kayadere	Kemalköy
Kamu Kuruluşu	İlkokul, Sağlık Ocağı	-	-	Sağlık ocağı	İlkokul	İlkokul	-
Altyapı	Kanalizasyon, Arıtma Tesisi	Arıtma Tesisi	Arıtma Tesisi	Kanalizasyon	Arıtma Tesisi, Haberleşme	Arıtma tesisi, Ulaşım, Haberleşme	Ulaşım, Haberleşme , Arıtma, Elektrik
Ulaşım	Asfalt, Stabilize	Asfalt	Asfalt, Stabilize	Asfalt, Stabilize	Asfalt, Stabilize	Stabilize, Asfalt	Asfalt
Okuma Oranı	%99	%99	%80	%98	99%	%90	%90
Yaygın Eğitim	Nakış-Dikiş	Halk Eğitim	-	-	-	Dikiş nakış kursu	-
Mevcut Tesisler	Süt Fabrikası, Hediyelik	Küçük Sanayi	-	-	-	Taş Ocağı. Küçük Atölyeler	Katı Atık Düzenli Depolama
Turizm Alan	-	-	Baraj gölü	Sahil	-	Kale	-
Hayır tarihi	14 Mayıs	14 Mayıs	21 Mayıs	23 Nisan	21 Mayıs	Baraj şenliği	6 Mayıs
Turizme Bakış Açısı	Olumlu	Olumlu	Olumlu	Olumlu	Olumsuz	Olumlu	İlgi yok
Temel Problemler	-	Foseptik Çukurlarını n Dolması	Barajdan, Faydalanıl maması	Ulaşım ve Eğitim, yap ılaşma	Eğitim, Ulaşım	Sürekli toprak alınması	--
Köydeki Kültürel Peyzaj Elemanları	Anıt Ağaçlar	Tarihi Hamam, Tümülüs ve Mezar, Cami	Köy Evleri ve Cami	Köy Fırını ve Cami	Cami	Atikhisar Kalesi	--

	M. Fevzi Çaknak	Musaköy	Özbek	Sarıcaeli	Saraycık	Kızılkeçili
Kamu Kuruluşları	-	Sağlık ocağı	-	İlkokul, Sağlık ocağı	-	-
Altyapı	Kanalizasyon, Arıtma Tesisi	Kalorasyon, Arıtma tesisi	Kanalizasyon	Kanalizasyon	Kanalizasyon	Kanalizasyon
Ulaşım	Asfalt Yol	Stabilize yol, Asfalt yol	Asfalt	Asfalt	Asfalt, stabilize	Asfalt
Okuma Oranı	%98	%90	%98	%98	%90	%90
Yaygın Eğitim	Yok	yok	-	Halk Eğitim	Halk Eğitim	Dikiş
Mevcut Tesisler	-	-|	-	Teknokent, süt ve et ürünleri üretimi	-	Süt Fabrikası
Turizm Alan	-	-			Olanaklar var	Yürüyüş
Hayır Tarihi	21 Mayıs	21 Mayıs	21 Mayıs	7 Mayıs	7 mayıs 2017	30 Nisan 2017
Turizme Bakış Açısı	Olumlu	Olumlu	Olumlu	İlgisizler	Olumlu	
Temel Problemler	Kanalizasyonl a İlgili Sorunlar	Katı atık alanından kaynaklı kirlilik	İşsizlik	Yapılaşmanın hızla artması	Ekonomik	Köye yabancıların gelmesi
Kültürel Peyzaj Elemanları			Antik Kent, Hamam, Mezarlık, Çeşme	Sütun (Kayıtdışı)		

Çalışma alanı ile ilgili yerinde yapılan tespitler ve literatür bilgilerine göre kültürel kaynakları zengin olan köyler: Özbek, Işıklar, Karacaören, Kayadere, Saraycık, Atikhisar dır. Bu köyler alan haritasında belirlenmiştir (Şekil 3). Görsel açıdan değerli köyler ise Kayadere, Kızılkeçili, Musaköy, Sarıcaeli, Yapıldak, Yukarıokçular ve Atikhisar (Şekil 4) dır.

Şekil 3. Çalışma Alanına ait Köylerin Kültürel Peyzaj Haritası

Şekil. 4. Görsel açıdan zengin köyler

KAYNAKLAR

[1] Birnbaum, C. A., 1994. Protecting cultural landscapes planning. Treatment and management of historic landscapes. Technical Preservation Services National Park Service U.S. Department of the interior.

[2] Cameron, C. 2005. Evaluatıon of IUCN's work in world heritage nominations. World Heritage Committee. Canada.http://cmsdata.iucn.org/downloads/christina_cameron_review.pdf p:18. 10.07.2010.

[3] Özel S., 1998. Protecting cultural existence on international area. Kurtiş Printing Office. İstanbul. P:117.

[4] Erduran, F., Uzun, O., Çetinkaya, G., Dilek, F., Açıksöz, S. 2012. Determination of the cultural landscape values of Lake Suğla in Turkey. International Journal of Food, Agriculture &Environment – JFAE. 10(2): 949-955.

[5] Erduran Nemutlu, F. 2017. Kırsal Alan Kültürel Peyzaj Değerlerinin Belirlenmesi: Troya'dan Dört Köy Örneği (Çanakkale-Türkey). COMU journal of Agriculture Faculty. Cilt:5/1: 87-98, ISSN: 2147-8384.

[6] UNESCO. 1998. Natural Sacred Sites. Cultural Diversity and Biological Diversity International Symposium, 22-25 September 1998, Paris.

[7] Yılmaz, E., 2005. Bir Arazi Kullanım Planlaması Modeli: Cehennemdere Vadisi Örneği. T.C.Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü. Yayın No: 253. DOA Yayın No: 37. 131s.Tarsus.

[8] Akbulak, C., Tatlı, H., Cengiz, T., 2011. Analitik Hiyerarşi Süreci ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Kullanılarak Kara Menderes Havzası'nda Arazi Uygunluk Analizinin Yapılması, TÜBİTAK Proje No: 108K550, Ankara.

[9] Çavuş, C. ve Z., Koç T. 2015. Çanakkale Boğazı Doğusunda Arazi Kullanım Uygunluğunun Yerleşme Açısından Analizi. Coğrafi Bilimler Dergisi-CBD, 13 (1), 41-60.

[10] Twine, W., 2005. Twine W 2005 Changing socio-economic factors influence vegetation change in the communal rangelands of the South African Lowveld African Journal of Range and Forage Science 22: 93–100

[11] Giannecchini, M., Twine, W., Vogel, C. 2007. Land-cover change and human–environment interactions in a rural cultural landscape in South Africa. The Geographical Journal. V: 173/1: 26-42. PB, Blackwell Publishing Ltd. 9600 Garsington Road, Oxford, OX4, 2DQ, United Kingdom.

[12] Marin, M. C., 2010. Türkiye'de Küçük ve Orta Büyüklükteki Kentlerin Kırsal ve Dengeli Bölgesel Kalkınma Üzerindeki Etkilerinin Bir İncelemesi. TUBİTAK Projesi (107K520), Kahramanmaraş peyzaj Mimarları Odası, Yayın No:4, Ankara. TUİK

[13] Akyol, M. 2011. Kentsel Tarımın Tarihi Gelişimi Ve Kentsel Tarım Tasarım Kriterlerinin Belirlenmesi. İ.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. (502081605) 25 Temmuz 2011

[14] Bıçkı, D., 2011. Geleceğin kentte inşası: Çanakkale kırsalında göç eğilimleri. The Journal of Faculty of Economics and administrative sciences. V: 16/3,: 149-169.

[15] Anonim, 2014. Çanakkale Doğa Turizmi Master Planı 2013 – 2023. TC. Orman Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Md. 3. Bölge Md. Çanakkale Şube Müdürlüğü.

[16] TUİK, 2014. Seçilmiş göstergelerle Çanakkale, 2013. Yayın No: 4192: XI-XII, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara. P:179. ISBN: 978-975-19-6091-7., http://www.tuik.gov.tr (Erişim: 10.10.2016).

[17] Anonim, 2015. Çanakkale İl Gıda Tarım ve Hayvancılık İl müdürlüğü, 2016 verileri.

[18] Uysal, A.O., 2014. Turkish Studies. International Periodicalfor the Languages, Literature nd History of Turkish. 9/10: 1075-1106. Ankara.